

Lojdová, Kateřina

Skryté světy mládeže

Studia paedagogica. 2009, vol. 14, iss. 2, pp. [205]-208

ISSN 1803-7437 (print); ISSN 2336-4521 (online)

Stable URL (handle): <https://hdl.handle.net/11222.digilib/115399>

Access Date: 16. 02. 2024

Version: 20220831

Terms of use: Digital Library of the Faculty of Arts, Masaryk University provides access to digitized documents strictly for personal use, unless otherwise specified.

SKRYTÉ SVĚTY MLÁDEŽE HIDDEN WORLDS OF THE YOUNG

KATEŘINA LOJDOVÁ

RECENZE KNIHY

HODKINSON, Paul, DEICKE, Wolfgang. *Youth Cultures: Scenes, Subcultures and Tribes*. New York: Routledge, 2007. 265 s. ISBN 978-0-415-37612-9.

Hiphopeři, gotici, pravicoví extremisté, členové delikventních gangů, hráči online her... Co mají společného? Každá z těchto skupin představuje specifický svět hodnot a identit, které formují myšlení a chování jejich přívrženců. Tyto kulturní formy, se kterými se identifikuje značná část mládeže v celosvětovém měřítku, můžeme nazvat (i přes hlasy některých kritiků) subkulturami.

Editoři Paul Hodkinson (britský sociolog a DJ) a německý politolog Wolfgang Deicke přicházejí s publikací *Youth Cultures. Scenes, Subcultures and Tribes*, která přináší rozmanité kontexty uvažování o rozmanitých subkulturách.

Na začátku je otevřeno již zmíněné citlivé téma užívání konceptu subkultura mládeže, který se mnohdy zdá překonaný a nekorespondující se současnými podobami subkultur. Jednou z oblastí měnící význam je právě pojem mládí, který neodpovídá biologickému věku, nýbrž subjektivnímu vnímání, životnímu postoji. Mládí jako postmoderní trend extrahovaný od biologického věku identifikuje už u generace X Douglas Coupland, když píše: „Mládím platíme za majetek, a majetkem na oplátku za mládí“ (Coupland, 1999, s. 18).

Samotný pojem subkultura je úzce spjat s výzkumy realizovanými v 70. letech Birminghamským centrem pro současná kulturní studia (CCCS), které jej užívalo ve vztahu k „tradičním“ subkulturám, jako byli skinheads či punks, a také v hledání konfliktu ve specifické struktuře: poválečná britská společnost – rodičovská kultura – subkultura. Většina autorů publikace se

odkazuje na CCCS a zároveň hledá nová východiska ke zkoumání subkultur.

Záhy je diskutováno užívání alternativních pojmů z podtitulu publikace *Scenes a Tribes*, které však také narážejí na limity v uchopení zkoumané reality. Pojem *Scenes* je úzce spjat s hudbou, pojem *Tribes* zase s taneční scénou. Autor kapitoly, David Hesmondhalgh, vidí překonání těchto problémů v zapomenutém pojmu *Articulation*, který byl definován představitelem CCCS Stuartem Hallem a dále užíván k zachycení vztahu mezi hudbou a sociální strukturou. Akcentování hudební stránky je zřejmě ovlivněno odborným zájmem autora, kterým je hudební průmysl.

Přestože se mění obsah subkultur i metodologie jejich zkoumání, domnívám se, že se nemusíme tohoto termínu vzdát. Právě skrze relativně dlouhou tradici pojmu *subkultura*¹ oproti dalším navrhovaným termínům můžeme reflektovat proměny samotných subkultur a teoreticko-metodologických přístupů k nim. Tyto proměny dokazují, že subkultury nejsou „fosilie“ ze sedmdesátých let, nýbrž aktuální kulturní formy vlastní postmoderní realitě, a jako takovým by jim měl být věnován prostor na akademické půdě. Většina autorů publikace také u pojmu *subkultura* zůstává, avšak snaží se k němu hledat nové konceptualizace.

Zkoumání subkultur protíná pole řady vědních disciplín. Jako příklad uveďme vybraná témata z publikace: kulturní studia (W. Deicke: *subkulturní prvky v mainstreamové kultuře*), politologie (W. Deicke: *pravicový extremismus*), marketing (A. Brown: *zboží v subkulturách – případová studie metalových triček*), gender studies (D. Brill: *gender, status a subkulturní kapitál u gotiků*), hudební věda (P. Webb: *hiphopoví hudebníci a jejich publikum*), kulturní a sociální antropologie (B. Gidley: *interkulturalita v jižním Londýně*), lingvistika (N. Mendoza-Denton: *diskurs a literární tvorba mezi U. S. Latina gang girls*), informační technologie (S. Ferrero: *ICT a mladí lidé na Sardinii*) či virtuální realita (N. Crowe a S. Bradford: *online hry a virtuální self*).

Nezbývá než položit si otázku, jak zapadá široké téma subkultur do pedagogických věd. Odpovědi můžeme hledat v článku Rupy Huq, který popisuje, jak se subkultury promítají do veřejných politik a jak veřejné politiky ovlivňují subkultury. Její článek je inspirací pro sociálně pedagogické intervence v rámci makrosociálního paradigmatu. Autorka uvádí příklad projektu realizovaného pro mládež ze sociálně vyloučených lokalit, který není

¹ Termín *subkultura* nebyl do období druhé světové války v sociálních vědách běžný. Jeden z prvních teoretiků subkultur, Milton Gordon, přichází se svojí definicí subkultur v roce 1947 (Wolfgang, Ferracuti, 2003). Významně jej proslavil v 50. letech představitel Chicagské školy Albert Cohen, který vytvořil obecnou teorii subkultur, založenou na výzkumu delikventních gangů (Gelder, Thornton, 1997).

„jen“ volnočasovou aktivitou, ale i zdrojem odborné kvalifikace. Projekt reflektuje zájem mladých lidí ve vybrané problémové lokalitě o hip hop a připravuje je na práci v hudebním průmyslu (nahrávací studia a nahrávací technologie, živá vystoupení, vlastní tvorba). Identifikuje tak prostor subkultury „hoperů“ jako prostor pro neformální a informální učení. Zcela tak obrací pohled na tuto subkulturu z „cesty do problémů“ k „cestě, jak problémy minimalizovat“.

Opustíme-li názorný článek Rupy Huq a podíváme-li se podrobněji na další texty, najdeme také v nich pedagogicky relevantní témata (s teoretickými i praktickými konsekvencemi). Jejich společným jmenovatelem je totiž mládež. Identita mládeže je subkulturami utvářena a dále pak vstupuje jako významný prvek do výchovně vzdělávacího procesu.

Metodologickým otázkám zkoumání subkultur je věnována jedna kapitola. Rhoda Macrae se v ní zabývá rolí výzkumníka v prostředí subkultury. Právě podrobnější popis metodologie a diskuse nad vybranými kritickými body by jistě uvítali další výzkumníci v této oblasti.

I přes odkazy autorů na společné východisko (CCCS) může čtenáři v publikaci chybět jednotící linka. Každý z autorů jako by stál osamoceně se „svojí subkulturou“, která se někdy může jevit jako partikulární téma charakteristické pro určitou geografickou a kulturní oblast (např. gang Nortenas a Surenas na střední škole v Severní Karolíně). Uvědomuje si to také Ben Gidley, když v kapitole *Emerging youth interculture in South London* uvádí: „Sociální útvary, které tato kapitola popisuje, jsou specifické pouze pro část Británie, avšak podobný jev můžeme sledovat také v jiných velkých městech“ (s. 145). Hledání paralel s vlastním kulturním prostředím je v některých případech výzvou pro čtenáře.

Popisované subkultury se nám mohou jevit stejně exotické jako kultury vzdálených etnik. Autoři k nim tak často přistupují a skrze etnografické metody se nám tyto světy snaží zpřístupnit. Nejedná se však o světy vzdálené či vyhaslé, naopak jsou to živé součásti našeho prostředí. Porozumět jim také znamená porozumět světu, ve kterém žijeme. A to by bylo jistě zajímavé nejen pro pedagogy a odborníky zapojené do práce s mládeží. Předložená publikace pootevírá dveře do skrytých světů mládeže.

Literatura

- COUPLAND, D. *Generace X: vyprávění pro akcelorovanou kulturu*. Praha: Volvox Globator, 1999. 199 s. ISBN 80-7207-289-7.
- GELDER, K., THORNTON, S. *The Subcultures Reader*. London: Routledge, 1997. 599 s. ISBN 0415127270.
- WOLFGANG, M., FERRACUTI, F. *The Subculture of Violence: Towards an Integrated Theory in Criminology*. London: Routledge, 2003. 114 s. ISBN 0415264103.

O autorce

Mgr. KATEŘINA LOJDOVÁ vystudovala obor Sociální pedagogika a poradenství na Filozofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně. V současné době je interní studentkou doktorského studijního programu Pedagogika na stejné fakultě. Zaměřuje se na oblast subkultur a sociálně patologických jevů.

Kontakt: lojdova@phil.muni.cz

About the author

KATEŘINA LOJDOVÁ holds a diploma in Social Education and Counselling from the Faculty of Arts, Masaryk University, Brno. She currently studies in a doctoral programme in Education at the same faculty. Her professional interests include subcultures and social pathology.

Contact: lojdova@phil.muni.cz